

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ASISTENȚEI UMANITARE ÎN LUMINA CONCEPTULUI DE SECURITATE UMANĂ ELABORAT DE ONU (PARTEA II)

Vitalie GAMURARI, doctor în drept, conferențiar universitar (ORCID: 0000-0003-3634-8554)

Corneliu GUȘANU, doctorand (ORCID: 0000-0002-2376-106X)

LEGAL REGULATION OF HUMANITARIAN ASSISTANCE IN THE LIGHT OF CONCEPT OF HUMAN SECURITY DEVELOPED BY UN (PART II)

The concept of human security must be seen in the context of trends in the codification and interpretation of international humanitarian law. Unlike the classical and modern period, when the emphasis was on the interest and authority of the state, today, human rights are put at the forefront, as well as their ways of ensuring, including in times of armed conflict or various forms of crises. However, humanitarian assistance can no longer be seen only in the light of the commitments made by certain institutions at international level, but much wider, especially through the increasingly active involvement of states and various non-governmental actors. Specifically, in the context of such an approach, we can deal with the threats and crises facing the international community at the moment.

Key words: human security, humanitarian assistance, human rights, threats, crisis, conflicts.

Conceptul de securitate umană trebuie privit în contextul tendințelor de codificare și de interpretare a dreptului internațional umanitar. Spre deosebire de perioada clasică și modernă, atunci când accentul era pus pe interesul și autoritatea statului, astăzi, în prim plan, sunt puse drepturile omului și căile de asigurare ale acestora, inclusiv în timp de conflict armat sau diverse forme de crize. Or, asistența umanitară nu mai poate fi privită doar în lumina angajamentelor asumate de unele instituții la nivel internațional, ci mult mai larg, în special prin implicarea tot mai activă a statelor și a diferitor actori non-guvernamentali. Anume în contextul unei asemenea abordări putem face față amenințărilor și crizelor cu care se confruntă comunitatea internațională la moment.

Cuvinte-cheie: securitate umană, asistență umanitară, drepturile omului, amenințări, crize, conflicte.

Principii și abordări ale Securității Umane

Din punct de vedere operațional, securitatea umană vizează să abordeze situațiile complexe de insecuritate prin măsuri comune, sensibile și durabile care sunt (i) centrate pe persoană; (ii) multisectoriale; (iii) holistice; (iv) specifice controlului și (v) orientate spre prevenire. În plus, securitatea umană utilizează o abordare hibridă ce reunește aceste elemente printr-un cadru de protecție și autonomizare.

Prin urmare fiecare principiu al securității umane este luat în calcul în abordarea securității umane și trebuie să fie integrat în conceptul unui program de securitate umană.

Principiul 1. Centrat pe persoană. Acest principiu se bazează pe următoarele abordări: integritate și participare; consideră indivizii și colectivitățile în definiția necesităților acestora și vulnerabilităților și atât de mult ca agenții activi de schimbare; determină de formă apropiată insecuritățile abordate și identifică resursele disponibile, inclusiv mijloace locale și strategiile de adaptare autohtone.

Principiul 2. Multisectorial. În contextul acestui principiu, securitatea umană trebuie să țină cont de natura multisectorială, promovând dialogul între principalii actori ai diferitor sectoare și domenii. În egală măsură, trebuie să asigure coerența și coordonarea prin intermediul sectoarelor sau domeniilor tradiționale distincte. O altă abordare în cadrul acestui principiu este evaluarea externalizărilor pozitive și negative a fiecărui răspuns asupra situației generale a securității umane ale comunităților afectate.

Principiul 3. Holistica. În cazul dat se impune o analiză holistică: cele șapte componente ale securității umane. Pentru aceasta trebuie abordate pe larg posibilele amenințări, vulnerabilități și competențe. În egală măsură, se impune analiza actorilor și sectoarelor care anterior nu au fost judecate pertinent pentru reușita unei politici, unui program sau a unui proiect. Acestea la rândul lor, urmăresc o abordare cum este dezvoltarea răspunsurilor multisectoriale și multi-actoriale.

Principiul 4. Specific în context. Conceptul respectiv prevede abordări cum ar fi necesitatea unei analize profunde a situației vizate; punerea accentului pe un grup central de libertăți și drepturi amenințate într-o situație concretă; identificarea necesităților comunităților afectate și facilitarea dezvoltării soluțiilor corespunzătoare integrate în realități, competențe și strategii de adaptare locale; luarea în calcul a dimensiunilor locale, naționale, regionale și mondiale și impactul în raport cu situația vizată.

Principiul 5. Orientat spre prevenire. În cazul dat ne referim la identificarea riscurilor, amenințărilor și pericolelor ce abordează cauzele lor principale. În egală măsură menționăm punerea accentului pe răspunsuri preventive printr-un cadru de protecție și de autonomizare.¹

Fazele programului Securității Umane

Elaborarea unui program de securitate umană trebuie să treacă câteva faze, fiecare din care impune o serie de obiective și de sarcini care furnizează acțiunile necesare pentru asigurarea integrității programului securității umane. Iată care sunt aceste faze, inclusiv obiectivele și sarcinile urmărite de acestea.

Faza I. Analiză, Cartografie și Planificare. Fază respectivă urmărește următoarele sarcini și obiective.

- Stabilirea proceselor participative și identificarea de comun acord a necesităților, vulnerabilităților și competențelor comunităților afectate.

1 La Sécurité Humaine en Théorie et en Pratique. Application du Concept de Sécurité Humaine et Fonds des Nations Unies pour la Sécurité Humaine. Nations Unies. 2009 <https://www.unocha.org/sites/dms/HSU/Publications%20and%20Products/Human%20Security%20Tools/Human%20Security%20in%20Theory%20and%20Practice%20French.pdf> (consultat la 14.04.2020).

- Cartografia insecurităților ce provin din vulnerabilități și competențe reale, punând mai puțin accentul pe ceea ce este realizabil, ci pe ceea ce este real necesar.
- Definirea priorităților prin analiza necesităților, vulnerabilităților și competențelor în consultare cu comunitățile afectate.
- Identificarea cauzelor primare de insecuritate și legăturile dintre ele.
- Punerea în comun a insecurităților în baza unei cartografii generale și multisectoriale și monitorizarea externalizărilor.
- Stabilirea strategiilor și a răspunsurilor integrând măsuri de autonomizare și protecție.
- Expunerea strategiilor și a rezultatelor pe termen scurt, mediul și lung dacă ele nu vor fi puse în aplicare în programul în chestiune (expunerea strategiilor la diferite etape cu comunitatea este o bază de durabilitate importantă).
- Punerea în aplicare a unei planificări multi-actoriale pentru a asigura coerența obiectivelor și atribuirea responsabilităților și a sarcinilor.

Faza 2. Punerea în aplicare. Faza respectivă urmărește următoarele obiective și sarcini.

- Punerea în aplicare în colaborare cu partenerii locali, garantând că acțiunile lor nu amenință involuntar orice alt principiu sau componentă a securității umane și respectă normele și practicile locale ale comunității afectate.
- Punerea în aplicare luând în calcul dinamica schimbătoare a riscurilor și amenințărilor și fiind flexibil pentru a se adapta acestor schimbări conform cazului pentru protecția și autonomizarea comunităților afectate.
- Sporirea competențelor comunităților afectate și a instituțiilor locale.
- Supravegherea în cadrul programului de învățare și adoptare.

Faza 3. Analiza, Cartografia și Planificarea.

Pe parcursul fazei inițiale de analiză, cartografie și planificare a unui program de securitate umană, este de o importanță crucială de a asigura că programul abordează necesitățile, vulnerabilitățile și competențele reale ale comunităților afectate și prezintă strategii fondate pe cadru de protecție și de autonomizare cu o participare și punere în aplicare activă din partea comunităților afectate. În mod special, obiectivele fazei de analiză, cartografie și planificare constau în:

- (i) identificarea de comun acord a necesităților, vulnerabilităților și competențelor comunităților afectate și dezvoltarea priorităților programului de consultare cu comunitățile afectate;
- (ii) identificarea cauzelor primare ale insecurităților și interconexiunea lor prin sectoare și stabilirea răspunsurilor complet susceptibile de a genera externalizări pozitive pentru comunitățile afectate;
- (iii) asigurarea coerenței obiectivelor și a atribuirii responsabilităților diferitor actori;
- (iv) includerea strategiilor pe termen scurt, mediu și lung.²

2 Francisco Rojas Aravena. La sécurité humaine : un nouveau concept de sécurité au XXIe siècle. 2002 [on-line] https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/UNIDIR_pdf-art1443.pdf (consultat la 14.04.2020).

Cadrul analitic al Securității Umane pentru analiza necesităților, vulnerabilităților și a competențelor

Un astfel de cadru este recunoscut ca fiind necesar pentru a orienta dezvoltarea și punerea în aplicare a proceselor de colectare de date și pentru a contribui la analiza datelor conform unei perspective de securitate umană. În mod specific, abordarea securității umane pentru analiza necesităților, vulnerabilităților și competențelor în cadrul fiecărui principiu de securitate umană.

Centrat pe persoană

- Implicarea comunităților afectate în colectarea de date privind necesitățile, vulnerabilitățile și competențele comunităților afectate.
- Identificarea cauzelor primare prin analiza „gradului de cauzalitate”.
- Dezvoltarea strategiilor de autonomizare în funcție de competențele necesare.
- Sporirea elasticității indivizilor și colectivităților.

Multisectorial și holistică

- A ține cont de larga gamă de amenințări și vulnerabilități în cadrul și între comunități (inclusiv factorii locali, naționali, regionali și internaționali).
- Dezvoltarea unei analize complete și integrate, incorporând domeniile de securitate, de dezvoltare și ale drepturilor omului.
- Identificarea lipsei de coerență și de coordonare a politicilor prin sectoarele sau domeniile susceptibile de a avea un impact negativ asupra realizării necesităților securităților umane ale comunităților afectate.

Specific contextului

- A se asigura că analiza să încorporează informații locale specifice în context.
- Includerea percepției comunitare a pericolelor și a vulnerabilităților de rând cu alte indicatoare cantitative.
- Punerea în evidență a potențialilor divergențe între politicile naționale și internaționale și necesitățile securității prioritare ale comunităților afectate.
- Identificarea lacunelor în infrastructura securității existente.

Orientat spre prevenire

- Identificarea cauzelor primare și a lacunelor principale de protecție și de autonomizare pentru dezvoltarea soluțiilor durabile.
- Punerea accentului pe prevenire și răspunsul când dezvoltăm prioritățile.
- Acordarea unei priorități măsurilor de autonomizare care dezvoltă competențele și necesitățile locale.³

3 Action Aid International. Participatory Vulnerability Analysis: A step by Step Guide for Field Staff [on-line] http://www.actionaid.org.uk/100262/participatory_vulnerability_analysys.html (consultat la 14.04.2020).

Strategii ale Securității Umane

Abordarea securității umane necesită nu doar o evaluare profundă a vulnerabilităților și competențelor comunităților afectate, dar impune o evoluție a strategiilor necesare pentru a ajuta a preveni restabilirea insecurităților. Asume prin intermediul acestei duble evaluări putem examina cel mai eficient legăturile între amenințări, vulnerabilități, competențe și strategii. V-am aduce câteva exemple de competențe și strategii necesare pentru tratarea insecurității umane, luând în calcul componenta securității umane; strategiile pentru ameliorarea protecției și autonomizării; competențele necesare.⁴

Securitatea economică prevede accesul asigurat la un tratament de bază; locuri de muncă în sectorul public și sectorul privat; locuri de muncă salarizate și activitatea antreprenorială; în caz de necesitate pachet de asistență socială finanțat de guvern; diversificarea agriculturii și economiei. Pentru punerea în aplicare a acestei strategii, securitatea economică are nevoie de competențe, cum ar fi capital economic, capital uman, finanțe publice, rezerve financiare, agricultură și economie diversificată.

Securitatea alimentară prevede dreptul la alimentație, care fie că este cultivată, fie există posibilitatea de a cumpăra prin intermediul unui sistem public de distribuție alimentară. În acest sens, competențele agricultura și economia diversificată, precum și sistemele de distribuție locale și naționale.

Securitatea sanitară include accesul la îngrijire și servicii de sănătate esențiale; aranjamente de repartizare de riscuri punând în comun fondurile membrilor și promovând sisteme de asigurare la baza comunitară; sisteme de supraveghere interconectate pentru a identifica epidemiile la toate nivelurile. Pentru aceasta este nevoie de competențe de genul educației universale de bază și cunoașterea chestiunilor ce țin de sănătate; practici sanitare autohtone sau tradiționale; acces la informație și la crearea cunoștințelor la nivel comunitar.

Securitatea mediului se bazează pe practicile durabile, luând în considerație degradarea resurselor naturale și de mediu; mecanisme de alertă și răspunsuri la cataclisme naturale și catastrofe tehnologice la toate nivelurile. Securitatea mediului impune competențe necesare de tipul capitalului de resurse naturale; proces de recuperare a mediului natural; biodiversitate; practică autohtonă și tradițională de respectare a mediului.

Securitatea personală poate fi realizată și asigurată doar în contextul prezenței statului de drept; protecție explicită și obligatorie a drepturilor persoanelor și a libertăților civile. Or, printre competențele necesare evidențiem mecanisme de adaptare; strategii de adaptare; memoria catastrofelor ce au avut loc.

Securitatea comunității întrunește protecția explicită și obligatorie a grupurilor etnice și a identității comunitare; protecția contra practicilor tradiționale abuzive,

4 CEPI Programme pour la paix et la Sécurité Humaine (CPHS). 2007. Human Security Training Materials [on-line] <http://www.peacecenter.sciences-po.orf> (consultat la 14.04.2020).

tratament agresiv față de femei, sau discriminarea grupurilor etnice, autohtone și refugiate. Și-n cazul dat avem nevoie de o serie de strategii, printre care se enumeră capitalul social, mecanisme de adaptare, memoria despre catastrofele ce au avut loc, organizații non-guvernamentale sau organisme tradiționale la nivel local.⁵

Securitatea politică în egală măsură include anumite strategii, cum sunt protecția drepturilor omului; protecția contra dictaturii și violențelor militare; protecția contra represiunilor politice sau etatice; tortură, tratament dur, detenție și deținere ilegală în închisoare. În cazul dat, competențele necesare sunt buna guvernare, normele etice, leadership-ul local și mecanismele de responsabilizare.

Cadrul multisectorial și de externalizări ale Securității Umane

Pentru dezvoltarea strategiilor securității umane eficiente, Cadrul multisectorial și de externalizări ale securității umane acționează ca util necesar pentru dezvoltarea coerentă a politicilor și a programelor între sectoarele pertinente implicate într-o intervenție programată. Evaluând externalizările potențiale de intervenție propusă, cadrul întrunește funcții cheie multiple pentru conceperea și ameliorarea programelor securității umane.⁶

Majoritatea organizațiilor și instituțiilor abordează conceptul multisectorial prin intermediul coordonării și punând accent pe eficacitate. Totodată, aceasta se dovedește a fi dificil din cauza mandatelor diferite. La fel, mai mult ca o coordonare organizațională, o abordare a securității umane necesită o muncă integrată, trecând printr-o evaluare directă ale externalizărilor și punând accent pe legitimitate, eficiență și eficacitate. Pentru a reuși, o abordare multisectorială necesită următoarele:

- un cadru analitic, exhaustiv și integrat;
- o abordare strategică de schimbare;
- o punere în rețea permanentă între programe, având suprapuneri la nivel tematic sau al populației țintă;
- rezolvarea tensiunilor între strategiile și planificările pe termen scurt, mediu și lung;
- o cercetare interdisciplinară comună.

Cadrul de „Protecție și Autonomizare” al Securității Umane

Faza de analiză, cartografie și planificare a unui program de securitate umană trece la fel și prin utilizarea cadrului „protecție și autonomizare”, prin intermediul conceptului de strategii abordând în egală măsură mijloacele descendente și ascendente.

5 Idem.

6 United Nations. A More Secure World: Our Shared Responsibility. Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change. 2004 [on-line] https://www.un.org/ar/peacebuilding/pdf/historical/hlp_more_secure_world.pdf (consultat la 14.04.2020).

Protecția cuprinde strategii punând în valoare competențele structurilor instituționale și de guvernare necesare pentru a proteja comunitățile afectate de amenințările identificate.

Autonomizarea cuprinde strategii care dezvoltă competențele comunităților afectate pentru a se adapta amenințărilor identificate și sporirea elasticității, inclusiv alegerea lor, fapt ce le va permite să acționeze pe cont propriu, dar și al altora.

Faza II. Punerea în aplicare

Unul din obiectivele fazei de punere în aplicare este asigurarea însușirii din partea beneficiarilor și recompensele locale prin sporirea competențelor și a parteneriatelor. Un program de securitate umană puternic trebuie să fie evaluat în raport cu nivelul însușirii locale în faza punerii în aplicare și durabilității programului, care crește prin părtinirea unei puneri în aplicare comune.

Abordări participative prin sporirea competențelor la nivel local

Participarea beneficiarilor afectați și recompensele locale sunt esențiale pentru punerea în aplicare și durabilitatea oricărui program de securitate umană. Programele de securitate umană trebuie să se bazeze pe contribuțiile populației locale pentru a fi considerate legitime și eficace în realizarea obiectivelor comunităților afectate. Proce-sele participative oferă la fel forumuri pentru parteneriate care sunt necesare pentru abordarea situațiilor complexe de insecuritate umană. Există la moment o mare cutie de scule de abordări participative și decizia când abordarea a adoptat și în ce măsură va trebuie să fie în funcție de specificări de circumstanțe. Totodată, printre factorii care vor avea o impact asupra alegerilor strategice în materie de participare, putem menționa:

- accesul la populația locală;
- pericole din exterior sau condiții ostile;
- termeni limită;
- constrângere de finanțare;
- bariere culturale și comunitare la participare;
- inegalități existente în cadrul populației locale.

Etaple de punere în aplicare participativă

Sporirea competențelor locale și accentul pus pe măsuri de autonomizare sunt factori recunoscuți ca fiind esențiali la promovarea securității umane. Totodată, faza punerii în aplicare oferă condiții considerabile pentru oportunitatea și dezvoltarea de noi competențe locale prin participarea la activități și punerea în aplicare a proiectului de către membrii comunității și recompensele locale. Participarea trebuie să fie activ integrată prin părtinire de:

- o planificare avizată incorporând strategii și activități, punând în evidență și aprofundând competențele și resursele comunităților afectate;

- mecanisme de punere în aplicare, depunere de rapoarte și de supraveghere de felul a oferi asistența tehnică ușor accesibilă, partajând responsabilitatea unei puneri în aplicare reușite cu comunitățile afectate;
- facilitarea apariției unui leadership în cadrul comunităților afectate, dezvoltarea și susținerea structurilor locale și comunitare legitime.

Faza I. Prezentarea conceptului programului comunităților afectate

Chiar dacă mai mulți reprezentanți locali participase deja la faza planificării programului, este permanent important de a furniza întregii comunități afectate informații despre programul de securitate umană întreprins. În acest context, se va conveni de a:

- admite unele opinii ale comunităților afectate asupra subiectului conceptului programului și a procesului de punere în aplicare;
- cunoaște aptitudinea populației locale de a participa, luând în considerație contextul local și riscurile participării acestora;
- în cazul în care comunitățile afectate nu au participat la elaborarea conceptului programului, cei implicați într-un dialog privind realizarea procesului pot solicita participarea acestora.

Faza II. Crearea unui comitet pentru supravegherea punerii în aplicare

Procesul participativ este complex de a fi administrat, astfel este util de a crea un comitet pentru a supraveghea punerea în aplicare a programului. Comitetele trebuie să fie reprezentativ și multi-actorial. La momentul stabilirii comitetelor, se va conveni de a de a susține un leadership legitim din partea comunităților afectate, precum și identificarea în mod clar mandatul comitetului de supraveghere și liniile de autoritate.

Faza III. Studiul impactului

Evaluarea poate lua mai multe forme și avea mai multe obiective foarte diferite. Se crede deseori că evaluarea are loc la finele unui program sau ceva timp după punerea în aplicare pentru a evalua succesul programului. Evaluarea poate la fel avea loc pe parcursul ciclului vieții programului pentru a evolua progresele și a furniza informații în tendința de a ameliora sau a reorienta programul. Mai mult, evaluarea poate varia conform metodei de evaluare și normele aplicabile. Evaluarea poate aprecia reușita unui program, pornind de la indicatorii predefiniți, cum ar fi numărul beneficiarilor sau conform impactului și rezultatelor programului pentru populația vizată. Din punct de vedere al securității umane, evaluarea trebuie să se bazeze pe un studiu de impact.⁷

Atunci când ne referim la impact, ne referim la evaluarea programului în ra-

7 Wisner, Ben. Piers Blaikie, Terry Cannon et Ian Davis. 2003. At Risk: Natural hazards people's vulnerability and disasters (2e Edition) [on-line] <http://www.unisdr.org/eng/library/Literature/7235.pdf> (consultat la 14.04.2020).

port cu indicatorii de eficacitate, acei ce au livrați în timp, dacă obiectivele au fost realizate, bugetul cheltuit etc. Pe de altă parte, ne interesează consecințele pe termen lung ale programului, altfel spus, chestiuni ce țin de legitimitate, rațiunile pentru care programul a fost dezvoltat și pus în aplicare din start.

Studiul Impactului Securității Umane (HSIA) are ca obiectiv ameliorarea programului și asigurarea că el reduce insecuritățile umane identificate, acestea evitând rezultate negative.⁸ HSIA trebuie să asigure că indivizii și echipele conștientizează impactul lucrului lor în raport cu populațiile și i-au măsuri vizând ameliorarea strategiilor, politicilor, proiectelor și programelor cazului respectiv. La fel, HSIA trebuie să evalueze mediul exterior și natura schimbătoare a riscurilor mai degrabă decât a pune accentul pe ecuația intrat-ieșit utilizată în general în gestionarea programelor.

Studiu de caz privind securitatea umană

Securitatea umană în situații post-conflict

Pe parcursul ultimelor două decenii peste 60 de țări au fost identificate ca țări în conflict sau ca țări ce au ieșit din conflicte violente. Majoritatea din ele au trecut prin conflicte armate internaționale sau non-internaționale, preluând deseori o dimensiune regională, deoarece violența are tendința de a se răspândi asupra statelor din vecinătate, punând regiuni sau subregiuni întregi într-o situație de vulnerabilitate și de insecuritate mutuală. Majoritatea dintre aceste țări se regăsesc printre națiunile cele mai sărace din lume cu indicele de dezvoltare umană (IDH) cel mai scăzut.⁹

Între timp, tabloul complex al condițiilor politice dificile, privări de ordin socio-economic și violențe armate amenință practic toate aspectele securității umane, repunând chestiunea supraviețuirii, a mijloacelor de existență și demnitatea indivizilor. În orice caz, ajutând țările să iasă din conflict, se creează oportunități importante pentru promovarea schimbărilor fundamentale, includerea persoanelor excluse, reducerea inegalităților, sporirea rețelelor sociale și ameliorarea relațiilor între stat și societate.

În ciuda faptului că securitatea umană se bazează pe cauzele primare și efectele nefaste ale conflictelor, ajutând țările să realizeze securitatea umană și dezvoltarea durabilă, ea reprezintă o inițiativă foarte complexă, care este în prim plan al agendei ONU. După cum explică documentul „Securitatea Umană la Moment”, „... a ajuta o țară să iasă dintr-un conflict, este una din sarcinile cele mai complexe ce stă în fața comunității internaționale”.¹⁰ Totodată, urgența, precum și prețul absenței păcii diminuează succesul în situațiile cruciale post-conflict pentru realizarea securității umane, dar la fel pentru a parveni la securitatea regională și internațională.

Dat fiind că specificul conceptual al fiecărei situații post-conflict nu permite

8 Idem.

9 La Sécurité Humaine en Théorie et en Pratique, op. cit., p. 29.

10 Michael Barnett, Hunjoon Kim, Madalene O'Donnell, and Laura Sitea. Peacebuilding: What is in the Name? In: Global Governance 13 (2007), p.35-58 [on-line] https://home.gwu.edu/~barnett/articles/2007_peacebuilding_gg.pdf (consultat la 14.04.2020).

elaborarea unor planuri standardizate, luarea în calcul a principalelor caracteristice tipice ale majorității situațiilor post-conflict, a lacunelor și a problemelor curente, pot ajuta la elaborarea unui cadru pentru identificarea și tratarea elementelor cheie ale securității umane. Iată care sunt principalele caracteristice ale situațiilor post-conflict.¹¹

- 1- Securitatea foarte volatilă. Dacă acordurile privind încetarea focului și aranjamentele pentru pace marchează sfârșitul conflictelor violente, condițiile post-conflict sunt după natura sa instabile și în majoritatea cazurilor de o tensiune nouă între forțele opuse. În mod tipic, în urmarea imediată a unui acord de pace, degradarea condițiilor socio-economice, ruperea țesutului social, intensificarea inegalităților, executarea și resentimentele etnice agravează deseori cauzele, inclusiv acele cu care se confrunta societatea la originea violențelor. Ca consecință, mai mult de jumătate din țările în situații de post-conflict revin la confruntări armate, acest procentaj fiind și mai mare în cazul în care în joc este pus controlul asupra resurselor naturale. Drept exemplu poate servi situația din Libia în zilele noastre.¹²
- 2- Impactul asupra populației civile. Conflictele contemporane au un impact enorm asupra populației civile, afectând deseori într-o manieră disproporțională femeile, copiii și alte grupuri vulnerabile. Consecințele umanitare a violenței armate la scară largă, inclusiv deplasarea populațiilor locale în interiorul țării, fluxurile de refugiați, răspândirea maladiilor și lipsa accesului la hrană și adăpost, formează terenul post-conflict ce durează în perioada imediată post-conflict ca și la faza tranziției de la securitatea umanitară spre ajutorul pentru dezvoltare.
- 3- Slaba capacitate instituțională. Pe lângă distrugerea evidentă a infrastructurii fizice, inclusiv proprietatea civilă și perturbarea considerabilă a producției economice și a dezvoltării în general, cadrele post-conflict se confruntă cu un colaps total al instituțiilor de stat și structurilor sociale. Ca urmare, guvernele sunt deseori puțin înclinate sau incapabile de a-și proteja frontierele și teritoriul, de a furniza servicii de bază și bunuri publice, de a proteja și de a abilita populațiile sale, inclusiv cele mai vulnerabile dintre ele. Această slăbiciune sau dezintegrare a instituțiilor publice se traduce prin apariția noilor actori non etatici și o interdependență crescândă față de actorii naționali și internaționali.
- 4- Militarizarea vieții sociale, politice și economice. Acest proces, dar și profundul traumatism la care fac față indivizii și comunitățile, figurează printre principalele caracteristice ale unei societăți post-conflict. Între timp, reconstrucția

11 Brahimi Lakhdar. Former Special Adviser of the Secretary-General of the United Nations. State Building in Crisis and Post-Conflict Countries. 7h Global Forum on Reinventing Government Building Trust in Government 26-29 June 2007, Vienna, Austria [on-line] <http://constitutionnet.org/sites/default/files/Brahimi%20UNPAN026305.pdf> (consultat la 14.04.2020).

12 National reconciliation in Libya. Final Report prepared by Altai Consulting for UNDP. 2017 [on-line] file:///C:/Users/User/Downloads/National%20Reconciliation%20in%20Libya%20Survey.pdf (consultat la 14.04.2020).

bazelor economice, politice și sociale ale societăților sfâșiate de război, necesită punerea în aplicare a unei securități naționale, locale și comunitare, inclusiv reforma sectorului de securitate, dezmembrarea economiilor de război, dezarmarea, demobilizarea și reintegrarea (DDR) a foștilor combatanți, precum și reconcilierea și recuperarea la nivel comunitar.¹³ Aceste funcții sunt interdependente, astfel că interacțiunea lor trebuie să fie luată în calcul în orice situație post-conflictuală.

- 5- Perioada de tranziție non lineară. Foarte des există o tendință de a aborda tranziția de la război la pace ca un proces linear — de la ajutor umanitar la recuperare și reconstrucție, trecând la dezvoltare. După cum atenționează CSH „se prezumă în principiu că odată ce conflictul finalizează, ajutorul umanitar pe termen scurt este fezabil imediat și că acel moment orice efort veritabil de recuperare și de reconstrucție va fi inevitabil pierdut”.¹⁴ În realitate, în orice caz recuperarea post-conflict nu urmează un astfel de continuum și nu poate fi repartizat pe blocuri în timp distinct în cadrul abordărilor tradiționale și sectoriale.

În ciuda eforturilor și riscurilor considerabile dirijate de comunitatea internațională spre promovarea păcii și securității, rezultatele globale ale consolidării păcii au fost bine amestecate. Experiența acumulată demonstrează că complexitatea operațiunilor de consolidare a păcii necesită o evaluare, un examen, o reflectare și o ameliorare constantă pentru a depăși problemele la care fac față intervențiile post-conflict și să amelioreze eficacitatea generală a operațiunilor de consolidare a păcii.

Valoarea adăugată la abordarea securității umane în situații post-conflict și recuperarea

În primul rând, plasând indivizii și comunitățile în centrul analizei, abordarea securității umane schimbă considerabil perspectiva general acceptată în intervențiile post-conflict. Dimensiunile locale ale conflictului, ale recuperării și ale durabilității sunt de acum înainte plasate în prim plan, mai degrabă decât a fi secundare abordărilor internaționale și instituționale. Această re poziționare are largi implicații pentru estimarea, planificarea, punerea în aplicare și evaluarea inițiativelor post-conflict.

În al doilea rând, natura foarte complexă și interdependentă de cauzele și consecințele conflictelor violente nu poate fi abordată izolat, ci trebuie să fie cuprinsă în forme dinamice și interdependente, abordată în forma complementară. Abor-

13 Menkhaus Ken. Impact Assessment in Post-Conflict Peacebuilding: Challenges and Future Directions. 2004 [on-line] <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=D3A9C934754A4AA6AB51D8346974F004?doi=10.1.1.459.2725&rep=rep1&type=pdf> (consultat la 14.04.2020).

14 Just Wasting our Time? Provocative Thoughts for Peacebuilders. The Berghof Handbook Dialogue Series is published by the Berghof Research Center for Constructive Conflict Management. 2009 [on-line] https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Handbook/Dialogues/dialogue7_pbcrossroads_complete.pdf (consultat la 14.04.2020).

darea securității umane evaluează aceste legături, ținând cont de efectele negative și orientează conceptul strategiilor multisectoriale în formă integrată.

În al treilea rând, faptul acordării a unei prea mari importanțe securității naționale și incapacitatea promovării unei păci durabile ilustrează necesitatea de a dispune de strategii mai globale care i-au în calcul necesitățile diferitor sectoare și segmente ale populațiilor afectate, recunoscând că inegalitățile și tensiunile interne nu pot fi ignorate și în mai multe cazuri se traduc în reluarea tensiunilor și reizbuclirea conflictului.

În al patrulea rând, un parteneriat deplin cu populația locală prin strategii descendente și ascendente. Abordarea securității umane furnizează analiza ce permite identificarea competențelor și resurselor locale, la fel ca și cadrul de conectare a abordărilor descendente și ascendente, promovând sinergii mai puternice între răspunsurile etice și sociale, astfel sporind impactul celor două abordări privind eficacitatea consolidării păcii.

În al cincilea rând, numărul mare de actori implicați în situații post-conflict necesită cadre de colaborare și de participare susceptibile de a gestiona mai bine diversitatea și de a asigura însușirea și sporirea competențelor la nivel de beneficiari locali. Abordarea securității umane cu accentul pe soluții centrate pe persoană avansează un astfel de cadru în forma de colaborare și integrare.

Fazele Programului Securității Umane în situații post-conflict

Faza I. Analiza, Cartografia și Planificarea

În cadrul unei perspective ale securității umane, situațiile post-conflict nu pot fi pe deplin incluse fără contribuția victimelor insecurității. Chiar dacă cercetarea și analiza au scos în evidență numeroase probleme și lacune inerente ale intervențiilor post-conflict, aceste obstacole nun pot fi depășite cel puțin de a implica, de a asculta și de respecta gama întreagă a părților interesate și a beneficiarilor. La fel, pe parcursul fazei respective de intervenție post-conflict, trebuie de luat în calcul următoarele procese cheie:

- Identificarea pericolelor, vulnerabilităților și a insecurităților celor mai critice și mai răspândite în comunitățile afectate, legăturile lor spre alte comunități și contextul mai general. Analiza participativă a necesităților, vulnerabilităților și a competențelor menționate anterior, trebuie să fie utilizate în dezvoltarea acestei faze.
- Evaluarea competențelor și resurselor locale ale comunităților afectate, inclusiv competențele și resursele utilizate în situațiile trecute pentru a aborda insecuritățile, acelea ce nu au fost mobilizate din cauza situației conflictuale și acelea ce pot fi examinate mai profund pentru a crea în mod activ o pace durabilă.
- Abordarea lacunelor în infrastructurile de protecție și autonomizare existente.
- Evaluarea actorilor și sectoarele implicate. Care sunt rolurile acestora? Care sunt activitățile acestora? Care sunt legăturile între ele? Cum putem dezvolta o coerență între ele?

Să facem o analiză succintă a acestor procese. La garantarea securității umane obiectivul primordial constă în restabilirea securității și demnității în sens larg al indivizilor și al comunităților. O evaluare profundă a necesităților, vulnerabilităților și competențelor reale ale indivizilor și comunităților va constitui deci piatra de temelie a oricărui program de securitate umană în situație post-conflict. Totodată, aceasta poate fi o sarcină consistentă, deoarece vulnerabilitățile importante traversează mai multe sectoare și la multiple niveluri.

Cadrul securității umane pentru evaluarea externalizărilor menționate anterior, oferă metodologia pentru a detecta la fel de bine efectele pozitive și negative prin sectoarele multiple, având o incidență în raport cu securitatea umană. Un asemenea exercițiu este crucial în situațiile post-conflict, căci chiar efectele non intenționate minore pot perturba considerabil procesul de pace. Printre altele, el permite optimizarea impactului, creând baza pentru colaborare, planificare inter-agenții și multi-actori și punerea în comun a resurselor.¹⁵

Consolidarea păcii în situații post-conflict necesită o abordare largă pe care nici un sector sau organizație nu o poate asigura de unul singur. La fel, o valoare adăugată abordării securității umane și insistenței sale asupra aspectului multisectorial și coerența între actori și programe, așa ca prin o evaluare a securității umane care diminuează externalizările negative între intervenții. Regruparea în categoriile logice a vastei cantități de informație acumulată în timpul evaluării v-or ajuta la identificarea legăturilor între ele și cu punctele de pârghie cele mai importante pentru o schimbare pozitivă.

Mai mult, menținând domeniul de aplicare pluridimensional, securitatea umană sporește atenția prestată libertăților și drepturilor fundamentale amenințate într-un scenariu post-conflict acordat. Ea permite deci, identificarea principalelor insecurități și vulnerabilități care-i convine să le abordeze și ierarhizarea strategiilor necesare pentru reconciliere, reintegrare și recuperare în orice context.

În afară de ierarhizarea strategiilor necesar pentru reconciliere, reintegrare și recuperare, abordarea securității umane include la fel cadrul de „protecție și autonomizare”. Cadrul lărgeste câmpul pentru participarea politică, socială și economică, asigurând ca coerența necesară între strategiile „descendente” și „ascendente” să ajute în mod real la ameliorarea securității și rezistența comunităților afectate.

Asigurând securitatea publică și alte mecanisme de protecție și promovând veritabila participare la punerea în aplicare la nivel public, cadrul de protecție și de autonomizare consolidează angajamentul civic, face mai profunde relațiile între stat și societate și favorizează o cultură de apropiere, care permite comunităților să dezvolte perspective pe termen lung și să considere să investească în activitățile sale pașnice. Pe de altă parte, putem să ne așteptăm la rezultate contrarii, deoarece procesul de protecție și de autonomizare este tratat izolat și nu răspunde situațiilor post-conflict printr-un cadru integrat de protecție și autonomizare.

15 Menkhaus Ken, op. cit.

Faza II. Punerea în aplicare

Inițiativele de consolidare a păcii indiscutabil fac parte din inițiativele internaționale cele mai complexe. Ele au dublul obiectiv de a spori relațiile între stat și societate, a crede în însușire și durabilitate prin angajamentul local. Între timp, țările implicate în operațiunile post-conflict primesc la fel o largă listă de actori externi. Într-un astfel de mediu, distrugerea țesutului social al unei societăți concrete cauzate de conflict trebuie să fie reparată. Pentru a parveni la aceasta, sporirea competențelor locale trebuie să fie piatra de temelie a unui program de securitate umană ca parte a operațiunilor de consolidare a păcii. Dacă abordările descendente pot contribui prin mecanisme juridice echitabile și transparente, o prioritate trebuie la fel să fie acordată sporirii comunităților și reconcilierii necesare pentru o veritabilă apropiere participativă.¹⁶

Mai mult, experiența demonstrează că eforturile de consolidare a păcii în situații de post-conflict nu profită încă în forma adecvată de cunoștințele imense, de practicile culturale și de competențele locale ale comunităților afectate. Parteneriatele între actorii externi și locali constituie forțe utile ale securității umane în inițiativele de consolidare a păcii în situații post-conflict și pot furniza spații, resurse și formarea necesară pentru a face să treacă responsabilitatea pentru proces de la actorii internaționali la actorii naționali și locali, ameliorând astfel competențele locale și consolidând pacea și securitatea.

Faza III. Studiu asupra impactului Securității Umane (HSIA)

Studiul privind impactul face parte integrantă din cadrul securității umane și trebuie să fie utilizat de la etapele inițiale ale oricărui program post-conflict. Aceasta permite supravegherea rezultatelor la diferite faze, adaptarea la condiții schimbătoare și luarea în calcul a necesităților schimbătoare ale securității umane ale comunităților afectate. La fel, HSIA în situație post-conflict introduce următoarele elemente ca componente inerente la evaluarea consolidării păcii.

- Utilizarea unei largi game de indicatori cantitativi și calitativi, inclusiv opiniile publice și cutumele comunitare fondate pe procese ascendente integratorii, consultative și interactive, care țin cont de opinii și experiențe ale grupurilor locale și ale beneficiarilor.
- Evaluarea globală integrantă a șapte componente diferite ale securității umane, permițând astfel luarea în calcul a unei largi game de variabile care determină condițiile pentru o pace durabilă.
- Aprecierea impactului unui program la diferite niveluri și pe grup. Această metodologie are potențialul de a:
 - ✓ Demonstra dacă programul a reușit să ajungă la beneficiarii vizați.
 - ✓ Dezvălui dacă grupuri suplimentare au profitat de programe și raportarea mijloacelor pentru a lărgi acoperirea în caz că unele sunt excluse.

¹⁶ La Sécurité Humaine en Théorie et en Pratique, op. cit., p. 41.

- ✓ Furniza informațiilor cruciale privind inegalitățile, marginalizarea existenței și considerarea mijloacelor pentru schimbarea situației.
- ✓ Stabili nivelului și a naturii inegalităților orizontale — deseori identificate ca cauze primare ale mai multor conflicte.
- ✓ Determina dacă și cum programele de consolidare a păcii în situații post-conflict au reușit să autonomizeze sau să protejeze diferitele grupuri.
- ✓ Aprecia flexibilizarea adecvată pentru revizuirea în revistă și explicația expresiilor de insecurități specifice în contextul unui scenariu post-conflict vizat.
- ✓ Evalua externitățile pozitive și negative în raport cu diferite grupuri (inclusiv entitățile transfrontaliere) și diversele componente ale securității umane. Un asemenea cadru poate ajuta punerea în evidență, evaluarea legăturilor și suprapunerea între diferite răspunsuri, furnizând astfel baza pentru examinarea manierelor concrete pentru diferiți actori de a colabora, coordona și de a integra activitățile sale.
- ✓ Evalua consecințele prevăzute și neprevăzute ale proiectelor de securitate, umanitare și de dezvoltare privind structurile și procesele violente și pașnice.
- ✓ Conecta produsele și rezultatele programului (la nivel micro) la schimbările și impactele produse la nivel macro, inclusiv schimbarea politicilor și structurilor sociale.
- ✓ Elabora un cadru pentru prezentarea recomandărilor, identificarea practicilor optime, punerea în evidență a aspectelor pentru ameliorarea și ierarhizarea chestiunilor cheie.

***Studiu de caz. Securitatea Umană în cele mai sărace regiuni ale Europei.
Cazul Republica Moldova și Kosovo: aspect comparat***

Republica Moldova

Conflictele politice permanente și sărăcia extremă din Republica Moldova au antrenat niveluri de șomaj ridicate și o diferențiere crescândă ale veniturilor din regiunile urbane și cele rurale. Astfel, până la 40% din forța de muncă din unele orașe și sate, cele mai sărace, a emigrat în străinătate, distrugând structurile familiale în localitățile respective și punând în pericol mecanismul de susținere a comunităților.

Printre aceste familii afectate, femeile și copiii poartă cea mai sumbră mască ce reflectă problemei țării. Presate de situația lor economică și socială disperată, femeile tinere constituie majoritatea traficului de ființe umane — emigrați în scopul ameliorării condițiilor de viață și asta în pofida antrenării acestora deseori în exploatarea sexuală. Între timp, copiii familiilor celor mai sărace și celor ce emigrează, sunt deseori abandonați la instituțiile de stat, expunându-i unui stres psihologic și de neglijență suplimentară.¹⁷

¹⁷ Idem, p. 75.

Atunci când sunt enumerate cauzele primare ale traficului de ființe umane, securitatea umană subliniază interconexiunile între violența sexistă, sărăcia și exploatarea sexuală. Securitatea umană atenționează la fel, că traficul nu afectează doar securitatea psihică, dar, în egală măsură, accesul la libertățile fundamentale, securitatea economică și bunăstarea socială. Prin intermediul unei protecții integrate la nivel înalt și un cadru de autonomizare la nivelul de joc, securitatea umană promovează un program exhaustiv care ameliorează situația socio-economică și în materie de protecție a femeilor și a copiilor în orașele și satele din Republica Moldova.

Acest proiect, într-o colaborare strânsă cu PNUD, FNUAP, OMI și OSCE, inclusiv prin părtinirea punerii în aplicare de guvern, dar și recompensele locale, cuprind următoarele două elemente principale.

Protecția — obiectivul elementului protecției este de a spori mijloacele instituțiilor guvernamentale în parteneriat cu societatea civilă pentru a presta servicii de identificare, protecție și ajutor de calitate victimelor traficului de ființe umane și a violenței familiale pe o bază durabilă. Se va ajunge la punerea în aplicare a măsurilor de protecție prin părtinirea mai multor activități.

- Dezvoltarea competențelor instituțiilor, a grupurilor profesionale și a societății civile privind prevenirea, identificarea și prestarea serviciilor de susținere a integrării pentru victimele traficului de ființe umane și a violenței familiale.

- Crearea de fonduri și mecanisme de repatriere pentru a oferi imediat o cazare sigură, un ajutor medical și servicii de susținere psihologică.
- Sensibilizarea populației asupra subiectului traficului de ființe umane și a violenței familiale prin părtinirea grupurilor de ajutor reciproc, educație și servicii de consiliere.

Autonomizarea — obiectivul elementului autonomizării este abilitarea comunităților, organizațiilor societăților civile și a indivizilor, pentru ca acestea să gestioneze mai bine aspectele legate de traficul de ființe umane și de violență familială și să presteze servicii de bază persoanelor din zona de risc. Se va ajunge la punerea în aplicare a măsurilor de autonomizare prin părtinirea mai multor activități.

- Mobilizarea comunităților țintă pentru diseminarea procesului de dezvoltare și a inițiativelor comunitare monitorizate de comunitățile abuzate de traficul de ființe umane și de violență familială prin părtinirea reuniunilor și a grupurilor de acțiune comunitară.

- Formarea șefilor comunității, colaboratorilor și media locale pentru aspecte de ordin de securitate umană, inclusiv pentru accesul la mijloace de existență alternativă, responsabilitatea socială și practicile pozitive de educație a copiilor.¹⁸

Tratând necesitățile în securitate umană pentru femei și copii — categorii vulnerabile în Republica Moldova — acest proiect reduce vacuumul existent între

18 Idem, p. 76.

violența sexistă, sărăcie și exploatarea sexuală. Această abordare integrată tratează de o manieră exhaustivă cauzele primare ale traficului de ființe umane și autonomizează comunitățile, permițându-le acestora să presteze un ajutor mai calitativ de protecție și măsuri de autonomizare pentru a trăi o viață ferită de frică, de necesități și de pierdere a demnității.

Kosovo

Conflictul din Kosovo din anii 1998—1999 a antrenat o intensificare a nivelului de tensiune pentru populațiile care deja erau vulnerabile și afectate. Distrugând și mai mult infrastructura socială din zonă și contribuind astfel la creșterea șomajului, acest conflict a făcut din Kosovo una din cele mai sărace regiuni din Europa. Printre altele, tensiunile sociale care continue între comunitățile etnice foarte divizate ale albanezilor din Kosovo, sârbilor din Kosovo și a minorităților rome, ashkalis și egipteni (RAE) prezintă obstacole suplimentare pentru realizarea securității umane în regiune. Politizând procesul de oferire a serviciilor publice și creând sisteme și structuri paralele, divizările etnice nu doar că au inhibat procesul de reformare și de dezvoltare, dar în egală măsură au interpretat foarte complex și problematic sarcina vizând reintegrarea a peste 200.000 de minorități etnice deplasați în interiorul propriei țări.¹⁹

Ce ține de municipalitățile din Nord și din Sud — Mitrovica și Zvečan, tensiunile prezente nu pot fi cu greutate reduse prin intermediul răspunsurilor fragmentare, ci din contra, se solicită o abordare integrată și exhaustivă bazată pe securitatea umană. ca consecință, trebuie de tratat o gamă largă de chestiuni interconectate, cum sunt sărăcia, educația, sănătatea, circulația, prevenirea conflictelor, reconcilierea și protecția drepturilor minorităților, dacă dorim ca pacea și stabilitatea durabilă să se implanteze în regiune. În acest scop, acest proiect se bazează pe experiența numeroaselor agenții ale ONU — PNUD, VNU, OMS, UNICEF, FNUAP și HCHR) și cuprinde parteneriatul integral al ministerului Guvernului local, al Ministerului Comunităților și Reparațiilor, a guvernelor locale din Nord și Sud — Mitrovica și Zvečan, precum și ONG-ri și centre de afacere locale.

La promovarea păcii și stabilității în Nord și Sud — Mitrovica și Zvečan — acest proces pune accentul pe trei rezultate scontate:

- 1) Punerea în aplicare a mecanismelor pentru autoritățile locale în cele trei zone țintă, implicând toate comunitățile în procesul de planificare, supraveghere și evaluare a prestării de servicii.
 - ✓ Formarea instituțiilor locale pe chestiuni de drepturi ale persoanei și protecție socială și integrarea abordării bazate pe drepturile persoanei în strategiile de dezvoltare.
 - ✓ Dezvoltarea și punerea în aplicare a planurilor de acțiuni pentru sectorul sanitar la reabilitarea instalațiilor sanitare locale.
 - ✓ Renovarea școlilor și formarea responsabililor pedagogici și a profesorilor de școli în contextul metodologiilor educative integrate.

¹⁹ Idem, p. 70.

- 2) Sporirea activității întreprinderilor în cadrul celor trei municipalități și dezvoltarea legăturilor comerciale mai puternice între comunități.
 - ✓ Identificarea oportunităților economice pentru întreprinderile mici și mijlocii, crearea posibilităților de angajare pe termen scurt în programele de investiții publice, promovarea punerii la zi a competențelor și formarea în tern.
- 3) Ameliorarea relațiilor intercomunitare părtinirea unei creșteri a proprietății locale și a unei sporiri de competențe a organizațiilor societății civile, precum și prin punere în aplicare a proiectelor de dezvoltare la nivel de cartiere și printre comunități.²⁰

Este evidentă tendința evolutivă în situația creată — autonomizarea comunităților prin părtinirea creării de ONG-uri locale și organizații civile pe o varietate de chestiuni, pornind de la tehnici de evaluare participativă la proiectele de dezvoltare intercomunitare și la mecanisme de reglementare a diferendelor.

Prin reducerea vacuumului etnic prin părtinirea educației și a formării, precum și ameliorând serviciile publice și facilitând dezvoltarea economică, acest proiect contribuie la consolidarea păcii și la promovarea securității umane în zona de Nord a Kosovo.

Încheiere

Conceptul securității umane a evoluat în mare parte grație schimbării prerogativelor din partea dreptului internațional în raport cu idealurile și valorile promovate de comunitatea internațională în ultimele decenii. Așa, dacă după cel de-al Doilea Război Mondial drepturile omului au fost proclamate în mod solemn odată cu adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului în 1948, iar ulterior a Pactelor privind drepturile politice, civile, economice și sociale în 1966, a trebuit să treacă ceva timp ca „nucleul” drepturilor și libertăților fundamentale ale omului să fie recunoscute parte componentă a dreptului internațional cutumiar, altfel spus norme *jus cogens*. Declarațiile și documentele adoptate au fost confirmate de jurisprudența internațională, fapt ce a avut un impact pozitiv asupra procesului de asigurare ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv în situații de crize, conflicte armate, regimuri totalitare etc.

Totodată, securitatea umană nu poate și nu trebuie privită ca o instituție separată și independentă, ba din contra, doar în contextul altor instituții de drept internațional ce au tangență cu obiectivele și sarcinile securității umane pot fi atinse scopurile urmărite, iar efectele vor fi pozitive și de durată. Este vorba despre activitatea umanitară reglementată de dreptul internațional, activitate în care sunt implicate mai multe organizații internaționale guvernamentale și non-guvernamentale, dar și de anumite instituții relativ noi, cum este de exemplu, justiția tranzițională, instrumentele căreia

²⁰ Idem, p. 71.

poate acorda un ajutor esențial procesului de reconciliere, reconstruire, restabilire a încrederii în instituțiile statului, dar și instituirea unor filtre care să nu admită reizbucnirea conflictelor, a situațiilor de criză etc., cu toate consecințele negative pentru o societate post-conflict.

Conceptul securității umane trebuie privit în contextul sarcinilor ce stau astăzi în fața dreptului internațional, în special ceea ce ține de asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv a celor aflați în situații de crize, zone de conflict, făurirea statului de drept, promovarea valorilor democratice, a bunelor practici internaționale care caracterizează societățile prospere occidentale. Sarcina ce stă în fața conceptului securității umane nu este deloc una simplă, dat fiind că realizarea acestuia are loc în societăți care fie că nu au tradiții în domeniile nominalizate anterior, fie că în urma conflictelor, situațiilor de criză, regimurilor totalitare, statul a eșuat și este în stare să gestioneze situația din țară. Anume în astfel de condiții accentul trebuie pus pe asistența internațională, fapt demonstrat de practica acumulată pe parcursul ultimelor trei decenii, în special. În cazul dat ne referim nu doar la asistența umanitară, dar și la domenii, care anterior erau considerate în exclusivitate chestiuni interne în raport cu care statul exercită suveranitatea sa. Este vorba despre reglementarea intervențiilor, inclusiv militare, care trebuie să fie în strictă conformitate cu prevederile Cartei ONU, dar și despre promovarea conceptului jurisdicției universale, care s-a realizat în special prin instituirea tribunalelor penale internaționale *ad hoc* pentru fosta Iugoslavie și Rwanda, a tribunalelor *hibrid* pentru Sierra Leone, Cambodgia, Timorul de Est și, evident a Curții Penale Internaționale. Bine că nu aspecte ale jurisprudenței internaționale a fost subiectul studiului propus, doar că fără a conștientiza această legătură și interdependență între instituțiile enumerate și analizate, este dificil de a ne crea o impresie adecvată și corectă despre importanța și valoarea conceptului securității umane din punct de vedere al dreptului internațional la etapa actuală, în condițiile în care numărul țărilor afectate de crize, conflicte etc. este cu regret, în permanentă creștere.